

บทคัดย่อ

**การประชุมวิชาการระดับชาติ
ทางศิลปศาสตร์ประยุกต์ ครั้งที่ 1**

14-15 พฤษภาคม 2553

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

รูปแบบการใช้รถกระทะเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ตลาดน้ำไทรน้อย
อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี

Pattern of Argo-Tourism by Using Krathae Tractor in Sainoi Floating Market,
Sainoi District, Nonthaburi Province

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิทักษ์ ศิริวงศ์¹ นภัตวรรณ ทรัพย์มา² พรรษพร ตั้งศิริเสถียร² และ อารีตา พิสาธรัตน์คุณ²

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องรูปแบบการใช้รถกระทะเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ตลาดน้ำไทรน้อย โดย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสังเกต และการสัมภาษณ์ระดับลึกผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 29 คน ผลการศึกษาพบว่าวิถีชีวิต ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เมื่อหมดฤดูเก็บเกี่ยวชาวบ้านว่างจากการเกษตร รถไถไม่ได้ใช้ประโยชน์ จึงมีความคิดนำรถมาให้บริการนำเที่ยว โดยจัดเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชนให้เกิดประโยชน์และเป็นการสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน ทั้งในด้านการสร้างอาชีพ เป็นแหล่งจำหน่ายผลผลิตภายในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ผู้ขับทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์อธิบายวิถีชีวิตของเกษตรกร ประวัติความเป็นมา และบอกเล่าเรื่องราวของชุมชนได้เป็นอย่างดี นักท่องเที่ยวรู้สึกตื่นเต้นเนื่องจากรถกระทะเป็นสิ่งแปลกใหม่ ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการใช้บริการรถกระทะนำเที่ยวเป็นอย่างมาก มีความประทับใจในส่วนที่ได้เข้าชม ได้เลือกซื้อผลผลิตทางการเกษตรที่พึงพอใจ และสิ่งสำคัญคือการที่ได้ชมวิถีชีวิตของเกษตรกรอย่างแท้จริง ปัญหาที่พบในการให้บริการรถกระทะนำเที่ยวคือการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง นักท่องเที่ยวไม่ทราบว่ามีการบริการรถกระทะนำเที่ยวชมสวนเกษตร

คำสำคัญ: รถกระทะ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตลาดน้ำไทรน้อย

Abstract

This study focus on pattern of agro- tourism by using Krathae tractor in Sainoi Floating Market, Sainoi District, Nonthaburi Province. . This study used qualitative approach; 29 key informants were interviewed. The result shown that Most of villagers are farmer, every year after harvest they are free. In order to use existing resource to benefit and create revenue to the community. Tractors were used for agro- tourism service. In term of career building, market place, So that people in community have more self-reliant. Driver act as guides described life of farmers, background and history of the community. Most tourists excited and satisfied with service of Krathae tractor. They have more impressive for visited and purchased farmer product in theirs farm. Study of agricultural way of life. The problem found that agro- tourism by Krathae tractor lack of public relation. Tourists don't know that the service.

Keyword: Krathae tractor, agricultural tourism, agricultural tourism

¹ สาขาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี จ.เพชรบุรี 76120

² นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี จ.เพชรบุรี 76120

1.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยถือได้ว่ามีความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องของทรัพยากร ทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งที่สำคัญ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของประเทศไทยมีทั้ง หาดทราย ทะเล น้ำตก ภูเขา รวมไปถึงแหล่งท่องเที่ยวโบราณวัตถุ โบราณสถาน วัฒนธรรมประเพณี ล้วนสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ต่าง ๆ เกิดขึ้น มากมาย ทั้ง การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวแบบสัมผัสวิถีชีวิต ซึ่งได้รับความนิยมของกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นอย่างมาก

การเร่งรัดพัฒนาโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อเพิ่มผลผลิตส่งเป็นสินค้าออก เกิดการขยายเมือง โดยรอบกรุงเทพมหานคร ทำลายสวนผลไม้ มีการถนอมถนอม ในจังหวัดนนทบุรีพื้นที่สวนบริเวณกว้างขวางได้เปลี่ยนแปลงเป็นโรงงานอุตสาหกรรม หมู่บ้านจัดสรร ศูนย์การค้าและอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ระบบนิเวศน์ขาดความสมดุล [1]

นนทบุรีเป็นจังหวัดที่มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านกลางเมือง เดิมโตมาพร้อมกับกรุงเทพมหานคร ด้วยสภาพภูมิศาสตร์ที่มีแม่น้ำไหลผ่านเมืองและมีแม่น้ำลำคลองแยกย่อยอีกหลายสาย พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดจึงมีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะสมแก่การทำสวนและนา ผู้คนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก นนทบุรีมีพื้นที่เกษตรกรรมที่สามารถเพาะปลูกได้ตลอดทั้งปี ไม่ว่าจะทำนา ปลูกพืชผักหรือปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ด้วยความหลากหลายในเรื่องพันธุ์ไม้และรูปแบบการเพาะปลูกแบบภูมิปัญญาชาวบ้านที่ให้ผลผลิตปริมาณมาก คุณภาพดีพื้นที่สวนบางแห่งจึงได้รับเลือกให้เป็นที่ยุทธศาสตร์กรรม นับเป็นการท่องเที่ยวที่น่าสนใจอีกรูปแบบหนึ่งในการท่องเที่ยวเมืองนนท์ [1]

ชุมชนไทรน้อยเป็นหนึ่งในอำเภอของจังหวัดนนทบุรีเป็นชุมชนริมน้ำโดยมีประวัติความเป็นมาของคลองอำเภอไทรน้อย สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระ

พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการขุดคลองขึ้นหลายคลองเพื่อประโยชน์ในการเกษตรและการคมนาคม มีโครงการขุดคลองที่บริเวณฝั่งตะวันตกของแม่น้ำ มีบริษัทขุดคลองและเปิดพื้นที่สองฝั่งคลองให้เป็นแหล่งเพาะปลูกตามนโยบายของราชการ ได้ดำเนินการขุดคลองตั้งแต่ พ.ศ. 2433 เสร็จเมื่อ พ.ศ.2442 รวมเวลาในการขุดคลอง 9 ปี เป็นคลองที่สองที่ขุดในอำเภอไทรน้อย ตลาค่น้ำไทรน้อย ตั้งอยู่ริมคลองพระพิมลบริเวณหน้าวัดไทรใหญ่ [3]

ตลาค่น้ำไทรน้อยเป็นตลาดริมน้ำที่ได้ใช้ประโยชน์จากลำคลอง ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากผู้นำให้เกิดตลาค่น้ำขึ้นมา เนื่องจากมีผลผลิตของชาวบ้านในพื้นที่แล้วต้องการแหล่งจำหน่ายผลผลิตของคนในชุมชนและภายในตลาค่น้ำได้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำบุญวัดไทรใหญ่ที่อยู่บริเวณริมตลาค่น้ำไทรน้อย มีการนั่งรถกระแทะชมสวน เป็นต้น ทำให้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว

วิถีชีวิตของคนชุมชนไทรน้อยประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ มีอาชีพทำนา ทำสวนมีทั้งสวนมะม่วง สวนไม้ดอกไม้ประดับ สวนบอนสี สวนเฟื่องฟ้า สวนกล้วยไม้ แล้วนำผลผลิตมาจำหน่ายที่ตลาค่น้ำไทรน้อย ส่วนชาวนาที่ว่างจากการทำนาได้นำรถไถนามาดัดแปลงเป็นรถกระแทะ หรือรถอเนกประสงค์ โดยใส่เบาะนั่งท้ายรถเพื่อที่จะรองรับคนนักท่องเที่ยวได้ เป็นความคิดของคุณประสิทธิ์ บุญเฉย กรรมการตลาค่น้ำไทรน้อย การนำรถกระแทะมาใช้เป็นการสร้างรายได้ให้กับชาวนาที่มีรถไถนา เมื่อว่างจากการทำนา ได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เป็นการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของตลาค่น้ำไทรน้อยและ เป็นการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวตลาค่น้ำไทรน้อยมากขึ้น

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวของตลาค่น้ำไทรน้อย โดยการนำรถกระแทะมาใช้เป็นสิ่งที่ดีดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวชมตลาค่น้ำไทรน้อยรวมทั้งนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วย

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงรูปแบบการใช้รถกระบะเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ตลาดน้ำไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้ทราบถึงรูปแบบการใช้รถกระบะเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ตลาดน้ำไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี

4. วิธีการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบไม่มีโครงสร้าง มีผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 29 คน ประกอบไปด้วย คณะกรรมการบริหารตลาดน้ำไทรน้อยจำนวน 3 คน ผู้ขับรถกระบะจำนวน 3 คน นักท่องเที่ยวที่เคยใช้บริการรถกระบะจำนวน 5 คน และนักท่องเที่ยวที่ไม่เคยใช้บริการ 5 คน เจ้าของสวนเกษตรจำนวน 3 คน แม่ค้าในตลาดน้ำไทรน้อยจำนวน 5 คน และชาวบ้านที่อาศัยอยู่รอบตลาดน้ำไทรน้อย จำนวน 5 คน การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลหลายทาง (Triangulation) เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยตรวจสอบจากแหล่งบุคคลผู้ให้ข้อมูลหลักจากหลายแหล่งรวมทั้งจากการทบทวนวรรณกรรมนำมาเปรียบเทียบกัน

5. ผลการศึกษา

ตลาดน้ำไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี เปิดให้บริการแก่นักท่องเที่ยวครั้งแรกในปี พุทธศักราช 2545 โดยคุณประสิทธิ์ บุญเฉย ประธานกรรมการบริหารตลาดน้ำไทรน้อย ด้วยเห็นว่าวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนมีความผูกพันกับวิถีชีวิตการเกษตร

ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เมื่อหมดฤดูเก็บเกี่ยว ชาวบ้านว่างจากการทำนา ทำสวน ทำไร่ ไร่อไร่ที่ใช้ในการเกษตรของคนภายในชุมชนที่เรียกว่า “รถกระบะ” มิได้ใช้ประโยชน์ คุณประสิทธิ์ บุญเฉย ผู้ก่อตั้งตลาดน้ำไทรน้อยจึงมีแนวคิดนำรถมาให้บริการนำเที่ยวชมสวนเกษตร โดยจัดเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นการสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน ทั้งในด้านการสร้างอาชีพ เป็นแหล่งจำหน่ายผลผลิตภายในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังต่อไปนี้

5.1 ตลาดน้ำไทรน้อยกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ตลาดน้ำไทรน้อยเกิดจากชาวบ้านประสบปัญหาเกี่ยวกับน้ำเน่าเสียจึงคิดหาวิธีแก้ไข โดยชวนให้ชาวบ้านกำจัดผักตบชวาและขยะที่เป็นสาเหตุที่ทำให้ น้ำเน่าเสีย แต่ไม่ประสบความสำเร็จทำให้คุณประสิทธิ์ บุญเฉย จึงได้คิดหาวิธีโดยให้ชาวบ้านร่วมแก้ไขปัญหาคด้วยความสมัครใจ ประกอบกับคนในชุมชนมีอาชีพเกษตรกรรม แต่ผลผลิตที่ได้มักถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง คุณประสิทธิ์ บุญเฉย ได้ร่วมคิดกับชาวบ้านหาวิธีแก้ไขปัญหานี้โดยได้ข้อสรุปว่าชุมชนควรมีการทำตลาดน้ำเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวและปี พ.ศ.2545 ได้เปิดให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ตลาดน้ำแห่งนี้เป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรในราคาถูก ในระยะแรกที่ตั้งของตลาดน้ำไทรน้อยนั้นอยู่บริเวณหน้าเทศบาลตำบลไทรน้อยได้เปิดให้บริการเรือนำเที่ยวชมวิถีชีวิตชาวบ้าน ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากแต่ด้วยพื้นที่บริเวณหน้าเทศบาลคับแคบ ไม่มีที่สำหรับจอดรถยนต์ทางคณะกรรมการบริหารตลาดน้ำไทรน้อยได้ปรึกษาเจ้าอาวาสวัดไทรใหญ่ มีการลงความเห็นคว้าย้ายตลาดน้ำไทรน้อยมาบริเวณหน้าวัดไทรใหญ่ที่มีพื้นที่กว้างกว่าบริเวณเทศบาล เมื่อย้ายมาในปี พ.ศ.2549 ตลาดน้ำ

ไทรน้อยสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนมากขึ้น แต่การที่นึ่งเรือชมวิถีชีวิตกลับได้รับความนิยมน้อยลง คณะกรรมการตลาดน้ำไทรน้อยได้คิดหาแนวทางการดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยประธานกรรมการชาวนาไทย และคณะกรรมการบริหารตลาดน้ำไทรน้อยเห็นความสำคัญของวิถีชีวิตเกษตร จึงได้ประชุมกับคณะกรรมการบริหารตลาดน้ำไทรน้อย มีความเห็นร่วมกันว่าการเที่ยวชมวิถีชีวิตการเกษตรนั้นสามารถนำมาใช้ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ เป็นจุดเด่นแตกต่างจากตลาดน้ำที่อื่นๆ คณะกรรมการบริหารตลาดน้ำจึงได้ติดต่อกับเจ้าของสวนเกษตรในชุมชนที่มีความพร้อมในการเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมและเลือกซื้อผลผลิตราคาถูกจากในสวน เมื่อติดต่อกับเจ้าของสวนได้จึงคิดว่าจะนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ในการพานักท่องเที่ยวเข้าชมสวนได้ คุณประสิทธิ์ ได้เสนอให้นำรถไถนาแบบเดินตามที่ใช้ในการทำงานของชาวบ้านในชุมชนมาประยุกต์ต่อเติมส่วนท้ายรถให้รองรับจำนวนนักท่องเที่ยวได้ กลายเป็นรถกระแทะให้บริการนักท่องเที่ยวในการพาชมสวนเกษตรในชุมชน

5.2 รถกระแทะนำเที่ยว

2.1 รถกระแทะสำหรับนำนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมสวนเกษตรบริเวณตลาดน้ำไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วยสองส่วน คือ ตัวรถไถแบบเดินตามเป็นทรัพยากรที่มีอยู่แล้วภายในชุมชน ใช้สำหรับการเตรียมดินเพื่อปลูกข้าว และตัวรถกระแทะเป็นส่วนที่สร้างขึ้นสำหรับท่องเที่ยวที่มาใช้บริการนำเที่ยวสวนเกษตรโดยรถกระแทะ ประกอบไปด้วยหลังคาสำหรับบังแดด ให้นักท่องเที่ยวและบริเวณที่นั่งรถกระแทะคันหนึ่งบรรทุกนักท่องเที่ยวได้ครั้งละประมาณ 6-7 คน จัดเป็นที่นั่งแถวตอนยาวหันหน้าเข้าหากัน แบ่งที่นั่งฝั่งละ 3 คน เว้นพื้นที่ตรงกลางตัวรถไว้สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการวางสินค้าที่ซื้อจากสวนเกษตรที่เข้าชม ตัวรถกระแทะสามารถแยกจากตัว

รถไถแบบเดินตามของเกษตรกรได้ โดยมีสตั๊กหนึ่งตัวเป็นตัวยึดทั้งสองส่วนเข้าด้วยกัน เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวเกษตรกรสามารถถอดสตั๊กที่เป็นตัวยึดทั้งสองส่วนเข้าด้วยกันออก เพื่อนำตัวรถไถไปใช้ประโยชน์ในภาคการเกษตรต่อไป

2.2 ความเป็นมาในการนำรถกระแทะมาให้บริการนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวเนื่องจาก คุณประสิทธิ์ บุญเฉย ผู้ก่อตั้งตลาดน้ำไทรน้อย มีความผูกพันกับวิถีชีวิตภาคเกษตรกรรม และต้องการอนุรักษ์วิถีชีวิตเชิงเกษตรให้คนรุ่นหลังและคนภายนอกชุมชนได้เรียนรู้และศึกษาถึงวิถีชีวิตเชิงเกษตร และเห็นว่าชุมชนมีความพร้อมในการเปิดให้คนภายนอกเข้ามาศึกษาและเรียนรู้วิถีชีวิตเชิงเกษตร จึงนำทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชนมาประสานให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวชมสวนเกษตรควบคู่ไปกับการเปิดตลาดน้ำไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี เพื่อเป็นทางเลือกให้นักท่องเที่ยวที่สนใจโดยเรียกการท่องเที่ยวยุทธวิธีว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตเชิงเกษตรผ่านเกษตรกรซึ่งเป็นคนภายในชุมชน เป็นการสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนอีกทางหนึ่งนอกเหนือจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

5.3 เส้นทางนำเที่ยวเชิงเกษตรโดยรถกระแทะนำเที่ยว

สวนเกษตรที่ต้องการเปิดให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการเข้าเยี่ยมชมต้องผ่านการประเมินคุณภาพจากคณะกรรมการบริหารตลาดน้ำไทรน้อย ก่อนจึงเปิดบริการให้นักท่องเที่ยวที่สนใจเข้าชมได้ โดยคณะกรรมการบริหารตลาดน้ำไทรน้อย มีหลักเกณฑ์ในการประเมินสวนเกษตรดังนี้ ต้องเป็นสวนเกษตรที่เจ้าของสมัครใจและมีความพร้อมในการเปิดให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการเข้าเยี่ยมชม ค้นไม้ภายในสวนเกษตรต่างๆ ได้รับการดูแลเป็นอย่างดี เมื่อผ่านการประเมินจากคณะกรรมการบริหารตลาดน้ำไทรน้อย จึงสามารถเปิดให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเข้าชมได้ สวนเกษตรที่เปิดให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

เข้าเยี่ยมชมแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้ สวนไม้ดอกไม้ประดับ สวนบอนสี สวนกล้วยไม้ สวนเฟื่องฟ้า สวนบัว สวนมะม่วง ภายในสวนเกษตรต่างๆ จะมีระยะเวลาในการเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมแตกต่างกันตามช่วงเวลาของสวนเกษตรแต่ละประเภท เช่น สวนมะม่วงเปิดให้บริการเฉพาะในช่วงที่มีผลผลิตให้นักท่องเที่ยวที่เข้าเยี่ยมชมสามารถซื้อเป็นของฝากกลับไปได้นั้นสวนกล้วยไม้ในช่วงที่เกษตรกรเก็บผลผลิตเพื่อส่งออกให้แก่พ่อค้าคนกลางทางเกษตรกรเจ้าของสวนไม่เปิดให้บริการเช่นเดียวกัน

เส้นทางนำเที่ยวสวนเกษตรเชิงอนุรักษ์โดยรถกระบะนำเที่ยวเปิดให้บริการ 2 เส้นทาง คือ เส้นทางรอบบริเวณตลาดน้ำไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี เป็นเส้นทางที่มีระยะทางใกล้กับตลาดน้ำไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี คิดเป็นระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตรและเส้นทางที่สองคือเส้นทางบริเวณรอบนอกห่างไกลจากบริเวณตลาดน้ำไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรีคิดเป็นระยะทางประมาณ 20 กิโลเมตร ซึ่งทั้งสองเส้นทางประกอบด้วยสวนไม้ดอกไม้ประดับ สวนบอนสี สวนกล้วยไม้ สวนเฟื่องฟ้า สวนบัว สวนมะม่วงให้นักท่องเที่ยวเข้าชมสำหรับการเลือกเส้นทางนำเที่ยวสวนเกษตรเชิงอนุรักษ์โดยรถกระบะนำเที่ยว นักท่องเที่ยวมีสิทธิ์เลือกเยี่ยมชมได้ครั้งละหนึ่งเส้นทางเท่านั้น เป็นจำนวนสวนเท่าใดก็ได้ตามความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการนำเที่ยวสวนเกษตรเชิงอนุรักษ์โดยรถกระบะนำเที่ยวภายในระยะเวลาที่ตกลงไว้กับคนขับรถกระบะนำเที่ยว การเที่ยวชมสวนเกษตรเชิงอนุรักษ์โดยรถกระบะนำเที่ยวมีอัตราค่าบริการคนละ 20 บาท รถกระบะนำเที่ยวหนึ่งคันบรรจุนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการได้จำนวนรอบละ 6 คน โดยรองนั่งนักท่องเที่ยวครบ 6 คนจึงออกเดินทาง หากนักท่องเที่ยวที่ต้องการใช้บริการไม่ต้องการรองนั่งจำนวนนักท่องเที่ยวครบ 6 คนตามที่ตลาดน้ำไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี กำหนดนักท่องเที่ยวสามารถเลือกใช้บริการแบบเหมาทั้งคัน คิดอัตราค่าบริการรอบละ 120 บาท จำนวนนักท่องเที่ยวไม่

เกินรอบละ 7 คน การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวที่ต้องการใช้บริการนำเที่ยวสวนเกษตรเชิงอนุรักษ์โดยรถกระบะเพื่อความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ

5.4 การบริหารจัดการการนำเที่ยวเชิงเกษตรโดยรถกระบะนำเที่ยว

คณะกรรมการบริหารตลาดน้ำไทรน้อยเป็นผู้ดูแลการบริหารจัดการในส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำเที่ยวเชิงเกษตร โดยรถกระบะนำเที่ยว โดยมีเลขานุการคณะกรรมการบริหารตลาดน้ำไทรน้อย เป็นผู้ดูแลหลัก ในส่วนของงานให้คำแนะนำแก่ผู้ขับรถกระบะ แก้ไขปัญหาต่างที่เกิดขึ้น เช่น ตารางเวลาการเดินทาง การประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่รถกระบะในการนำนักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมสวนเกษตรที่นักท่องเที่ยวสนใจ และเป็นผู้รับผิดชอบในส่วนการประชาสัมพันธ์การนำเที่ยวโดยรถกระบะนำเที่ยว ให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำไทรน้อย และผู้สนใจใช้บริการการนำเที่ยวน้ำเที่ยวเชิงเกษตรโดยรถกระบะนำเที่ยว

5.5 ต้นทุนการดำเนินการนำเที่ยวสวนเกษตรเชิงอนุรักษ์โดยรถกระบะนำเที่ยว

รถกระบะ สำหรับเปิดให้บริการแก่นักท่องเที่ยวหนึ่งคันมีต้นทุนดังนี้ ค่าชิ้นส่วนสำหรับใช้ประกอบเป็นตัวรถกระบะ เช่น ส่วนหลังคา เบาะนั่งสำหรับนักท่องเที่ยว เหล็กสำหรับขึ้นโครงตัวรถกระบะ และค่าแรงสำหรับช่างในการประกอบตัวรถกระบะหนึ่งคัน คิดเป็นราคาเฉลี่ยคันละ 12,000 บาท ต้นทุนนี้ไม่รวมส่วนตัวรถไถเดินตาม เนื่องจากเป็นรถไถของผู้ขับรถกระบะที่ใช้ประกอบอาชีพทางเกษตรแต่ดั้งเดิม ต้นทุนอีกส่วนหนึ่งคือ ค่าตอบแทนสำหรับผู้ขับรถกระบะ คิดเป็นอัตราค่าจ้างวันละ 400 บาท เริ่มงานตั้งแต่เวลา 08.00 – 15.30 นาฬิกา อัตราค่าตอบแทนในส่วนนี้รวมค่าน้ำมันสำหรับการนำรถกระบะออกให้บริการหนึ่งวัน รถไถหนึ่งคันเติมน้ำมันเต็มถังจำนวน 20 ลิตร แต่จำนวนน้ำมันที่ใช้จริงในการให้บริการ

นักท่องเที่ยวนึ่งวันประมาณวันละไม่เกิน 5 ลิตร อัตราการเดินรถหนึ่งรอบใช้น้ำมันไม่เกิน 1 ลิตรขึ้นอยู่กับเส้นทางที่นักท่องเที่ยวสนใจเลือกชม น้ำมันสำหรับเติมรถไถแบบเดินตาม คือ น้ำมันดีเซล โดยเติมจากร้านบริการน้ำมันภายในชุมชน หากในหนึ่งวันรถกระทะให้บริการนักท่องเที่ยวจำนวน 3 รอบ หนึ่งรอบใช้น้ำมัน 1 ลิตร รวมหนึ่งวันใช้น้ำมัน 3 ลิตร ผู้ขับรถกระทะต้องเติมน้ำมันทั้งหมด 3 ลิตร คิดเป็นเงินจำนวน ประมาณ 87 บาท แสดงว่าวันนั้นผู้ขับรถกระทะได้รับค่าตอบแทนเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 313 บาท ค่าตอบแทนผู้ขับรถกระทะในแต่ละวันมีจำนวนไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับจำนวนรอบที่ผู้ขับรถกระทะให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ

5.6 ทศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการนำเที่ยวสวนเกษตรเชิงอนุรักษ์โดยรถกระทะนำเที่ยว

จากการสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรีจำนวน 10 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือนักท่องเที่ยวที่ไม่เคยใช้บริการนำเที่ยวและนักท่องเที่ยวที่เคยใช้บริการนำเที่ยวสวนเกษตรเชิงอนุรักษ์โดยรถกระทะนำเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นต่อการใช้บริการรถกระทะนำเที่ยวดังต่อไปนี้

2.7.1 นักท่องเที่ยวที่ไม่เคยใช้บริการนำเที่ยวนำเที่ยวเชิงเกษตร โดยรถกระทะนำเที่ยว พบว่าสาเหตุสำคัญอันดับหนึ่งที่นักท่องเที่ยวไม่เคยใช้บริการนำเที่ยวโดยรถกระทะ เพราะนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำไทรน้อย ไม่ทราบว่าจะทางตลาดน้ำมีการนำเที่ยวโดยรถกระทะนำเที่ยวเปิดให้บริการ สาเหตุสำคัญอันดับต่อมาคือเหตุผลส่วนตัว ดังนี้ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวไม่มีความสนใจสวนเกษตร สภาพอากาศร้อน แห้งผืน มีเวลาไม่เพียงพอเนื่องจากต้องรีบเดินทางกลับที่พัก จึงไม่มีความสนใจในการใช้บริการนำเที่ยวสวนเกษตร โดยรถกระทะนำเที่ยวที่ทางตลาดน้ำไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรีจัดเตรียมไว้

2.7.2 นักท่องเที่ยวที่เคยใช้บริการนำเที่ยวสวนเกษตรเชิงอนุรักษ์โดยรถกระทะนำเที่ยว โดยแบ่งการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการนำเที่ยวสวนเกษตร โดยรถกระทะนำเที่ยวออกเป็น 2 ช่วงเวลาคือ ก่อนการใช้บริการนำเที่ยวโดยรถกระทะและหลังการใช้บริการนำเที่ยวสวนเกษตร โดยรถกระทะนำเที่ยวและความรู้สึกของนักท่องเที่ยวก่อนและหลังการใช้บริการนำเที่ยวโดยรถกระทะได้ข้อมูลดังต่อไปนี้

ก่อนการใช้บริการนำเที่ยวโดยรถกระทะ นักท่องเที่ยวที่เลือกใช้บริการรถกระทะนำเที่ยวจำนวน 3 คนจากจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมด 5 คนรู้สึกว่าการใช้บริการนำเที่ยวโดยรถกระทะเป็นสิ่งแปลกใหม่ ตัวรถกระทะมีความน่าสนใจเพราะไม่เคยเห็นที่ไหนมาก่อน และต้องการสัมผัสวิถีชีวิตของเกษตรกร โดยผ่านมุมมองการนำเที่ยวชมสวนเกษตร โดยรถกระทะ นักท่องเที่ยวจำนวน 2 คนจากนักท่องเที่ยว 5 คน เลือกใช้บริการรถกระทะนำเที่ยวเพราะต้องการเที่ยวชมสวนเกษตรและเลือกซื้อผลผลิตจากสวนเกษตรในราคาต่ำกว่าท้องตลาด

หลังการใช้บริการนำเที่ยวโดยรถกระทะ นักท่องเที่ยวรู้สึกประทับใจ เพลิดเพลินกับการเที่ยวชมสวนเกษตรตลอดเส้นทาง นักท่องเที่ยวจำนวน 3 คนจากจำนวน 5 คนมีความพึงพอใจในการซื้อสินค้าเกษตรจากสวนที่เข้าเยี่ยมชมในราคาถูกกว่าท้องตลาด และในอนาคตเมื่อมีโอกาสจะกลับมาใช้บริการนำเที่ยวสวนเกษตร โดยรถกระทะนำเที่ยวอีกครั้ง และจะช่วยประชาสัมพันธ์ให้แก่บุคคลในครอบครัวและเพื่อนๆ ทราบถึงความประทับใจในการใช้บริการนำเที่ยวสวนเกษตร โดยรถกระทะนำเที่ยว นักท่องเที่ยวจำนวน 2 คนจากจำนวน 5 คนมีความเห็นว่าสวนเกษตรบางแห่งที่เปิดให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการเข้าเยี่ยมชมยังไม่มีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร ทั้งในด้านความสวยงามของพันธุ์ไม้ภายในสวนที่เปิดให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าเยี่ยมชม สวนเกษตรบางแห่งไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากเจ้าของสวน มีวัชพืชและต้นหญ้าขึ้นภายในสวนเกษตรและภายในกระถางต้นไม้

สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการซื้อต้นไม้และพันธุ์ไม้กลับที่พัก ทำให้ความสวยงามของของต้นไม้และพันธุ์ไม้สวนภายในเกษตรลดลงไม่เป็นที่ประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่เข้าเยี่ยมชม นอกจากนี้นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าสวนเกษตรบางแห่งควรปรับปรุงในเรื่องการให้บริการที่เป็นมิตรและการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เนื่องจากผู้มีหน้าที่รองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปยังสวนเกษตรบางแห่งมิใช่เจ้าของสวนที่แท้จริง จึงไม่ได้ใจนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร เมื่อนักท่องเที่ยวสอบถามข้อมูลผู้ที่มีหน้าที่รองรับนักท่องเที่ยวปฏิเสธการให้ข้อมูลและอ้างว่าต้นไม้ใช่เจ้าของสวนไม่สามารถให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวที่เข้าเยี่ยมชมสวนเกษตรแห่งนั้นได้

จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวหลังการใช้บริการนำเที่ยวสวนเกษตรเชิงโคจรรถกระแทงนำเที่ยวสรุปผลได้ดังนี้ สิ่งที่นักท่องเที่ยวที่ใช้บริการนำเที่ยวโดยรถกระแทงมีความพึงพอใจมากที่สุดคือ การให้บริการและการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตการเกษตรจากผู้ขับรถกระแทง

2.8 ปัญหาและอุปสรรค ในการให้บริการนำเที่ยวสวนเกษตรเชิงอนุรักษ์โคจรรถกระแทงนำเที่ยว

2.8.1. การประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึงในส่วนของตลาดน้ำไทรน้อย ทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ทราบถึงการบริการรถกระแทงจึงไม่ได้ใช้บริการรถกระแทงนำเที่ยวที่ตลาดน้ำจัดเตรียมไว้

2.8.2. เส้นทางที่ใช้ในการเดินทางชมสวนเกษตรต่างๆ จำเป็นต้องผ่านเส้นทางที่รถบรรทุกขนาดใหญ่ใช้ โดยเส้นทางไม่มีความปลอดภัย จากรถขนาดใหญ่และสภาพถนนเป็นหลุมขรุขระ ส่งผลทำให้การนำรถกระแทงออกวิ่งไม่มีความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวและตัวผู้ขับรถกระแทงได้

2.8.3. สวนเกษตรที่ใช้เป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยว ยังไม่มีความพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่ เพราะบางสวนเกษตร ไม่ได้ถูกจัดเตรียมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้าเยี่ยมชม และการเที่ยวชมสวนเกษตรแต่ละอย่างขึ้นอยู่กับช่วงฤดูกาลซึ่งไม่มีความพร้อมให้เที่ยวชมสวน

6. สรุปผลและอภิปรายผล

ตลาดน้ำไทรน้อยก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2545 โดยมีคุณประสิทธิ์ บุญเฉยเป็นหลักในการรวมกลุ่มชาวบ้านในเริ่มแรกการก่อตั้งตลาดน้ำไทรน้อยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาหน้าน้ำเสียของคลองพระพิมลราชาที่ไหลผ่าน และใช้เป็นแหล่งที่ช่วยในการกระจายสินค้าทางการเกษตรของชุมชนโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง ตลาดน้ำไทรน้อยมีการบริหารจัดการโดยคนในชุมชนตั้งเป็นคณะกรรมการบริหาร ในระยะแรกที่เปิดตลาดนั้นมีการเปิดบริการเรือนำเที่ยวชมวิถีชีวิตริมฝั่งคลองพระพิมลราชาแต่เมื่อย้ายที่ตั้งของตลาดมาจากฝั่งเทศบาลตำบลไทรน้อยมาตั้งบริเวณหน้าวัดไทรใหญ่ เนื่องจากไม่มีที่จอดรถยนต์เพียงพอ ประกอบกับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปทำให้ความนิยมในการนั่งเรือชมวิถีชีวิตลดลง คุณประสิทธิ์ จึงประชุมคณะกรรมการเพื่อปรึกษาและสร้างจุดเด่นให้กับตลาดน้ำไทรน้อย เมื่อคุณประสิทธิ์ได้วิเคราะห์ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนแล้วได้มีแนวคิดว่าจะควรนำวิถีชีวิตการเกษตรมาสร้างความแตกต่างจากตลาดน้ำที่อื่นๆ จึงได้ตกลงกันในการนำรถกระแทงที่เป็นเครื่องมือทางการเกษตรมาใช้เป็นพาหนะที่พานักท่องเที่ยวไปชมวิถีชีวิตการทำเกษตรกรรม ตามพื้นที่ต่าง ๆ ในชุมชน โดยผู้ขับรถกระแทงสามารถเป็นผู้อธิบายวิถีชีวิตเกษตรกร ประวัติความเป็นมา และบอกเล่าเรื่องราวของชุมชนได้เป็นอย่างดี ทำหน้าที่มีคุณเทศก์เป็นอย่างดี เส้นทางที่เปิดให้บริการมี 2 เส้นทาง คือ เส้นทางรอบนอกตลาดน้ำไทรน้อย และเส้นทางรอบตลาดน้ำไทรน้อย ทั้ง 2 เส้นทางมีส่วนที่ต่างกัน สร้างความสนใจและจูงใจให้เกิดการใช้บริการซ้ำแก่นักท่องเที่ยว

ความรู้สึกของนักท่องเที่ยวก่อนใช้บริการ รู้สึกดีตื่นเต้นเนื่องจากเห็นว่ารถกระแทงเป็นสิ่งที่แปลกใหม่ และต้องการสัมผัสกับวิถีชีวิตของเกษตรกร โดยมีเกษตรกรเป็นผู้ขับจี้รถกระแทง ทำให้มีความเชื่อถือว่าข้อมูลที่ได้รับเป็นข้อมูลจริง

ทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการรถกระแทงนำเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เคยใช้บริการเป็นส่วน

ใหญ่มีความพึงพอใจในการใช้บริการรถกระบะนำเที่ยวเป็นอย่างมากทั้งด้านบริการ และการให้ข้อมูลของผู้ขับรถกระบะ มีความประทับใจในส่วนที่ได้เข้าชม การได้เลือกซื้อผลผลิตทางการเกษตรที่พึงพอใจ และสิ่งสำคัญคือการใช้ชีวิตวิถีของเกษตรกรอย่างแท้จริง

ปัญหาที่พบในการให้บริการรถกระบะนำเที่ยวคือการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง ส่งผลให้นักท่องเที่ยวที่มาจากตลาดน้ำไทรน้อยเป็นครั้งแรกไม่ได้เดินทางผ่านบริเวณจุดบริการรถกระบะไม่ทราบว่ามีบริการรถกระบะนำเที่ยวชมสวนเกษตร และการประชาสัมพันธ์ที่มีอยู่นั้นก็เป็นที่น่าสนใจแก่นักท่องเที่ยว ไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ และปัญหาการใช้เส้นทางเดินรถที่ในบางเส้นทางต้องใช้ถนนร่วมกับรถบรรทุกขนาดใหญ่ เส้นทางที่ไม่เรียบเท่าใดนักทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวได้

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อการให้บริการรถกระบะนำเที่ยวชมสวนเกษตร ตลาดน้ำไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี

1. ผู้บริหารตลาดน้ำไทรน้อยควรพัฒนาเส้นทางเดินรถให้มีความปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น อาจแยกเส้นทางเดินรถกระบะเป็นเส้นทางเฉพาะเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
2. การประชาสัมพันธ์ควรมีการกระจายให้ทั่วทั้งภายในตลาดและที่อื่นๆ เพื่อเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจด้านวิถีชีวิตเกษตรให้มาเที่ยวชมตลาดน้ำไทรน้อย และใช้บริการรถกระบะนำเที่ยว
3. สร้างความน่าสนใจให้กับสวนที่เปิดให้บริการให้มีความหลากหลายและพัฒนาให้สวนสวยงามเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวได้
4. ควรมีการจัดการส่งเสริมการขายโดยการลดราคาให้กับผู้ที่ต้องการเที่ยวชมสวนทั้งสองเส้นทางภายใน 1 วัน เป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกว่ายากเที่ยวชมในทั้ง 2 เส้นทาง

7.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การทำวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาแนวทางการรถกระบะเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวชมตลาดน้ำไทรน้อย
2. การศึกษากระบวนการจัดการ การพัฒนา และวิวัฒนาการของการเกิดรถกระบะ ที่ใช้สำหรับการให้บริการนักท่องเที่ยว
3. ควรมีการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวด้วยว่าเขาต้องการอะไร เช่น ราคา (ค่านำเที่ยวเหมาะสมหรือยัง) ที่เหมาะสมควรเป็นเท่าไร) เส้นทางนำเที่ยว (เหมาะสมหรือยัง ควรเพิ่มเติม/มีเส้นทางใหม่ๆอีกหรือไม่) ต้องการชมสินค้าแบบใดบ้าง (เช่น สวนผลไม้/ดอกไม้/เกษตรธรรมชาติ) เพื่อนำไปพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่แท้จริง

8. เอกสารอ้างอิง

- [1] ญาณี สรประไพ. (2538) การสืบเนื่องและการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมและวัฒนธรรม ชาวสวนจังหวัดนนทบุรี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร
- [2] รัตนา ศิริพูล. (2543) นนทบุรี. กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิฟเพรช
- [3] วิถีชีวิตริมน้ำ. (มปป.) รวบรวมและจัดทำขึ้นโดยแหล่งการเรียนรู้ "บ้านตาชยายสา"